

F O A I E

пентрѣ

МИШТЕ, ИИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 35.

Luni 31. August,

1842.

ЪРСЪЛ ЛА ПРИСЕЧІ.

Ла о адецире. фъкътъ дѣпъ деѣ
Че довитоачеле повѣдзеск дин вечі,
Пе зрс л'аѣ фост алес назір песте присеци.
Де ши с'ар фі пѣтѣт зп алт, орі каре фіе,
Съ приндѣ о аша кам гре дрегѣторіе;
Къчї зрсѣл дакъ дѣ де тиере,
Апої се-пкѣркѣ-п сокотеле.
Дар пасъ тѣ де чере
Ла фиаре рѣндѣеле.
Орї чине аѣ доріг се дитре п аша пост,
Невреднѣ, дефѣлмат де кѣтрѣ тодї аѣ фост.
Ши пар-къ днадіне
Асѣпра зрсѣлї мажорѣа с'аѣ стріне.
Тодї л'аѣ херетіскт,
Іар ел аѣ тѣлѣтїт,
Ба дѣкъ ла чеї тарї ши лавеле аѣ ліне.
Дар рѣл дп присеци кѣрѣнд с'аѣ десвѣлїт:
Къчї зрсѣл кѣт аѣ мерс ла такт, с'аѣ апѣкат
Де кѣрѣцїт, де рѣтезат,
Ши дрепт, орі каре стѣп дп лавѣ-ї аѣ дитрат
Л'аѣ скос де тот кѣрат,
Іар ѣере ла вѣрлог мерѣеа неконтепїт;
Пѣр че ла сват с'аѣ дат де шїре
Ши с'аѣ орѣндѣїт
Ла фаца локѣлї не форте деслошїре.
Аѣ мерс, аѣ черчетат, аѣ скріс, аѣ лѣтѣрїт,
Дар тиере п'аѣ дпаноїт;
Іар зрсѣл де не лок
С'аѣ ши трїтес сѣргѣп не іарпѣ ла вѣрлог.
Ел дп сїпѣрѣтате
Дшї сѣѣ лавеле тѣлт пліне де пѣкате,

Ши ка зп кѣлѣторїѣ пе таре
Адеаптѣ вѣнтѣл чел де кале.

Нїчї пѣ маї зїк нїмїкѣт:
Де зршї мї-ї таре фрікѣ. А. Донїчї.

ЧЕ СЪ ФІЕ КЪ РОМѢНІИ?

(Ѣрмаре)

Ар фї адепнат чїнева, ка тоате аче-
стеѣ деслѣшїрї, саѣ ши черте історїче ши
філологїче съ деа тѣкар челор де акасѣ
прїмеж а черчета пе Ромѣнѣл маї де а-
проане, а пѣрѣсі тѣлтеле іпотесѣрї сечї
ши де о парте ши де алта, а рекѣноаще
дп Ромѣн ачеѣа че аѣ фост ел, адекъ
трекѣтѣл лѣї, а пѣтрѣнде интересѣл патріеї
чел де акѣт, чел адеѣрат ши аї прегѣтї
вїторїѣл кѣ дпцелепчѣне. Дар пѣ: о тѣл-
дїне дин трѣншїї кѣнтѣ Ромѣнїлор тот
пе стрѣпа чеа веке ши сїмїндѣ-се аї коате
де венетїчї, стаѣ кѣнд де кѣнд съ арте
калеа афарѣ дин патріе ла атѣтеа сѣте де
мїї, фѣрѣ карї Трансїлванїа нїчї зп мїнѣт
п'ар пѣтеа фї. — Спре о маї де апроане
конвїндере лѣсацї съ зрмеѣе ачї артеме,
кѣ каре де тѣлте орї пѣмїта рѣгѣмїнте
дела 1791 фѣ бѣтѣт ши скѣрѣтѣнатѣ, ши

ачеаста дін ачае прічїнъ, къ авет де-стълъ прічїнъ а креде, кѣмкъ критика че се фаче азї ла черерїле дін веакъл трекѣт а ле ромѣнїтеї, есте пе тѣкѣте дндрептатъ шї асѣпра черерїї епископїлор ромѣнїцї ацперїлѣт ла діета дін анѣл ачеста 1842 пентрѣ партеа націеї ромѣнїцї лѣкѣїтоаре дн пѣтѣлїтѣл крїеск (де пѣ шї асѣпра черерїї дін 1834?). Рефрѣндереа кѣм се пѣтѣще історїкѣ дндрептатъ асѣпра черерїї націеї ромѣнїцї, аша кѣм о ведем пе ачееаш пѣлїкатъ дн Нрїї сѣс днсемпаді а Фолор петцїцї дін Брашов, се спѣне кѣ адевѣрат, кѣ ар фї скоастъ дін архївѣл націонал сѣсеск сѣпт Nr. 27. 1792; vede дн сѣ орї шї чїне кѣрат, кѣмкъ репѣлї-кареа еї дн зїлеле поастре требѣїе сѣ аї-кѣ, ба днтрѣ адевѣр шї аре зп скоп маї деапроане. — Дечї, партеа контраріе се днїаптѣ шї ісѣеїе:

1. Векїтеа Ромѣнїлор дн Тран-сілванїа прекѣт шї романїтатеа лор, зїкѣнд: Ромѣнїї воїнд а шї арѣта векїтеа шї романїтатеа лор, аѣ скѣлчїат пе історїчїї чеї векї скоцѣнд дін еї ачееа че пѣ ера; пентрѣ-кѣ, де шї есте адевѣ-рат, кѣ днпѣратѣл Траїан кам пела анѣл 105 префѣкѣнд Дачїа дн провінціе ро-манѣ, прекѣт тѣртѣрісеїе історїкѣл Ез-тропїе, аѣ адѣс пентѣрате тѣлцїмї де колонїї дін тот кѣпрїесѣл roman спре а днлѣкѣї ачеастѣ деарѣ дешертатѣ де лѣкѣїторї: тотѣш Ромѣнїї пѣ пот фї ре-пѣлїцїеле ачелор колонїї romane, дін прї-чїнъ кѣ днпѣратѣл Аврелїан пе ла анѣл 274 дѣпѣ Хс. вѣлѣнд, кѣмкъ пѣ маї поа-те апѣра Дачїа де пѣвѣлїрїле Готїлор, аѣ скос днпѣрѣнса пѣлїкѣї арміїле, чї шї пе лѣкѣїторїї карїї ера сѣлѣшї романї,

— шї іаѣ трекѣт дн Місіа, (адекѣ дн Бѣлгарїа де асѣзї). Дечї де аѣ шї рѣ-мас о пѣдїнъ парте дін колонїїле romane дн Трансілванїа маї вѣртос пїнтре тѣлцї, ачесте рѣтѣлїїде пѣѣ пѣтѣт форма вреѣн стат. Дін времїле ачестеа, адекѣ дела а-пѣл 274 пѣ се маї фаче пїчї о поменїре а Романїлор дн Дачїа пѣпѣ дн времїле прївїлеціѣлї Andrean пе ла 1224; пентрѣ-кѣ зїк дѣлїшїї, тоате ачелеа каре ле пове-стѣе Anonymus Belae regis Notarius (зп епископ romano-католик дін Трансілванїа анѣме Павел), деспре бѣтѣлїа Ромѣнїлор кѣ Ынгѣрїї ла рѣлѣ Алтанї, деспре кѣде-реа прїндѣлї ромѣнїеск Целоѣ шї деспре днпѣчѣїреа шї дареа де тѣлѣ, сѣлїт пѣ-маї фавѣле шї іскодїрї, пе каре потарїл леаѣ кѣлес дін кѣлїтечеле понорѣлї, прїа-рѣтаре пѣ доведеск нїмїк, шї аша пе ла веакъл ал 9леа дн Трансілванїа Ромѣнїї пѣ фѣчеа пїчї зп стат, чї ачещї Ромѣнїї, карїї се афѣл асѣзї дн Трансілванїа, с'аѣ стрѣкѣрат дела 1100 де песте дѣпѣре дн-коаче шї пѣмаї пе рѣнд.

Ачестеа сѣлїт довезіле дн контра ве-кїтеї Ромѣнїлор дн Дачїа, кѣм шї а ро-манїтѣдїї лор. Фоарте слабе! Днтр'ачееа тотѣшачї се поате днтреба пе дрепѣл, оаре Ромѣнїї пот адѣче контра-довезі маї сѣ-пѣтоасе. Еѣ дін партеїмї прекѣт аша де-їарат дн тѣлте рѣндѣрї, зїк шї акѣта, кѣмкъ Ромѣнїлор фѣрѣ асе маї черта деспре орїціна лор днсѣш, дн лок де тоате довезіле леар фї дестѣл а респѣнде пѣмаї атѣта: Іатѣ-пе маї вїне де чїнчї мїліоане Ромѣнїї дн Цѣрїле Дачїеї векї, адекѣ дн Трансілванїа, Цара ромѣнїеаскѣ, Молдавїа, Бесарабіа, Бѣковїна, Марамѣрѣш, Бѣлат шї дн чееалатѣ парте а Ынгарїеї пѣлѣ

кѣтръ тѣса; іатъ дѣн ачеціі Ротѣніі маі
vine de un milion ши доаѣсѣте ши пѣмаі
дн Трансилваніа, дѣн каріі пе пѣмѣнтѣл
крѣеск се афлѣ ашезаці кѣ лѣкашеле
лор 198,048 Ротѣніі лѣкѣиторі дѣнпрезлѣт кѣ
167,147 Сасі, каре ачесте датѣрї дѣн зрлѣ
ле авем дѣпѣ кѣт с'аѣ пѣблїкат ла апл
1838 дн жѣрналѣ злгзреск дела Клѣж,
іар дн комїтатѣрї пропорціа Ротѣнілор
кѣтръ повїлі есте маі пѣлт ка 20: 1.
Тоці ачеціа дѣші аѣ о лїмѣѣ маі рома-
нїкѣ декѣт кїар ши чеа італїанѣ. Іатъ
дѣнтр'ачеа ши дїнкомло песте дѣпѣре пе
чеїмалді Ротѣніі (Цїндарї пореклїді), іатъ
ши алді дн пѣнтеле Нїндѣл петрекѣторі
аколо дела челе дїнтѣѣ веакѣрї дѣпѣ Хс.
ши пѣлѣ асѣзї. Даѣѣ ачеї Ротѣніі дѣн
Трансилваніа аѣ венїт аїчі пела веакѣл ал
12леа ши ал 13леа, спѣнеці-пе, че полїтїкѣ
непорочїтѣ ши оарѣѣ зрмарѣ стрѣѣнїї
пацілор че се зїк кѣ ера домпїгоаре пе
ачелеа времї дн ачеастѣ Царѣ, сѣферїнд
аїчі пе о алѣѣ паціе венїтѣ дн пѣмѣр маі
таре декѣт еле дѣсѣн? Ынде аѣ фост
мїптеа пацілор атѣпчі, кѣнд сѣферїрѣ а
се повїліта атѣціа Ротѣніі, дѣкѣт пе-
мешїтеа ачестеї Цѣрї дн зїоа де асѣзї
есте маі пѣлт де жѣмѣтате де сѣпѣе ши
вїдѣ ротѣнеаскѣ? Че секрете де стат
ера ачестеа? Че скоп авеа паціле, а аде-
це дѣн пѣсторїї де вїте ши дѣн ровїї лор
кѣт зїчеці, атѣта латѣрѣ де аїстократїе?
Домпїлор, саѣ кѣ Двоастѣрѣ продѣчедї
датѣрї історїче дн прївїнда Ротѣнілор
преа несїгѣре, саѣ кѣ патѣра ши інтересе-
ле оменедї н'аѣ фост пѣрѣреа тот аче-
леаш пе каре ле кѣпоаще псїхологѣл ши
пѣдїтѣл дн зїоа де асѣзї. — Дѣнтр'ачеа
спре а фаче дестѣл ши кѣрїосїтѣції ши ін-

тереслїзі ачелора, карїї н'аѣ авѣт пѣлѣ а-
кѣта воїе саѣ прїлеж а іспїті маї де а-
проапе оріціна Ротѣнілор, даці сѣ маї
рекапїтѣлѣм докѣментеле історїче векі, пе
каре дела 1812 ам тревѣї сѣ ле кѣпоащем
кѣ тоці маї вїнїшор.

Контрарїї Ротѣнілор дѣнтрѣск, кѣм-
кѣ ачеціа ворѣнд пентѣрѣ векітеа ши ро-
манїтатеа са, скѣлчїе пе історїції векі,
скодїнд алт дѣделес дѣн трѣншїї. Карїї
сѣлт ачеї скрїїторї че аратѣ тречереа Ро-
манїлор дѣн Даѣїа песте дѣпѣре? Ачеїа
сѣлт треї. Чел дїнтѣѣ есте Флавіѣс,
Вопїскѣс, кареле пе времеа дѣнпѣратѣ-
лїї Константіе (кам пе ла а. 340 d. Хс.)
аѣ скрїе історїа дѣнпѣратѣлїї Аврелїан;
чеїмалді дої сѣлт Sextus Rufus ши Eutro-
pius, карїї аѣ скрїе маї тот пе о време,
адеѣ сѣлт дѣнпѣрації Валент ши Вален-
тинїан, прїн зрмаре маї тѣрзїї декѣт чел
дїнтѣѣ. Локѣл кѣ каре Вопїскѣс вреа сѣ
арате тречереа Ротѣнілор дѣн Даѣїа пе-
сте дѣпѣре дн Місіа, сѣлѣ ротѣнеце а-
ша: Вѣлѣнд (Аврелїан) Іллірїкѣл прѣдат
ши Місіа перѣѣтѣ, провїнціа де песте дѣ-
пѣре Даѣїа, органїзатѣ де Траїан рїдїѣнд
оцїрїле ши провїнціалїї аѣ лѣсаг'о, деспѣ-
дѣждѣнд а о маї пѣтеа дїнеа; ши пе по-
оарѣле скоаце де аколо леаѣ ашезат дн
Місіа ши аѣ кїемато Даѣїа са, каре акѣта
деспарте челе доаѣ Місії.*). Ачеастѣ аде-

*) Cum vastatum Illyricum ac Moesiam deper-
ditam videret, provinciam trans Danubium Da-
ciam a Traiano constitutam sublato exercitu et
provincialibus reliquit, desperans eam posse
retineri; abductosque ex ea populos in Moe-
siam collocavit, appellavitque suam Daciam,
quae nunc duas Moesias dividit. Flavius Vo-
piscus in Aureliano Cap. 39.

верингъ датъ де Вопискъс нѣмаі кѣ врео
60 саѣ 70 ані дѣпъ Аврелиан, спрѣжонітъ
ші де алді доі скрѣиторі маі тѣрзіі зрмаші
аі сѣі, че ѣ дрепт, дакъ нѣ с'ар доведі а
фі фалче, еа ар пѣтеа фі чеваш кам ас-
прѣтоаре де векімеа ші романитатеа Ро-
мѣнілор. Лѣкрѣл дѣсѣ есте кѣ тотѣл алт-
фелѣв. Ачел Вопискъс, каре аѣ скрѣіе віаца
лѣі Аврелиан, аѣ фост зп ом фѣрѣ кара-
ктер, зп мѣнчѣнос, лѣнгзшѣиторѣі пе ла чеі
марі дѣн акѣрор месе тѣзіа, прекѣм ел
дѣсѣш се скѣпѣ де тѣртѣрѣсі тоате аче-
стеа маі пе ларѣ аѣмѣт ла кап 1 ші ал
доілеа дѣн Аврелиан, зндѣ омѣл спѣне, кѣм
префектѣл Ромѣі Івнѣс Тѣверіанѣс, каре
се тѣрѣеа дѣн фаміліа лѣі Аврелиан, лѣжн-
дѣ'л (пе Вопискъс) лѣнгѣ сіне дѣн тѣрѣсѣ-
рѣ, дѣл пофті ка сѣ скрѣіе історіа нѣмѣтѣ-
лѣі дѣмпѣрат, ла каре Вопискъс фѣгѣдѣн-
дѣ-се дѣ рефлектѣ нѣмаі атѣта, кѣ нічі зп
історік нѣаѣ фост, каре сѣ нѣ фіе мѣндѣт
кѣте чева, нѣmind кѣар ші пе Лѣвіѣс, Сал-
лѣстіѣс, Тачѣтѣс ші Трогѣс, — атѣнчі Тѣ-
веріанѣс дѣ зісе: Скрѣіе кѣм дѣді плаче:
сігѣр; че веі вреа, зі: содѣ ла мѣнчѣні веі
авеа шчл.*) Ачела каре с'ар дѣдоі де чѣ-
тателе поастре, кѣте орѣціналѣл дѣсѣш.
Іатѣ че ом аѣ скрѣіе пѣнтѣрѣ тѣчереа Ро-
манѣлор дѣн Дачіа. Дѣн ачеста се маі а-
дѣпарѣ ші чеілалді доі, Рѣфѣс ші Езтро-
пѣс, прѣн зрмаре нічі еі нѣ пе пот адѣче
датѣрѣ маі адевѣрате дѣкѣт чел дѣнтѣіѣ.
Дар веді дѣтрева: Че прѣцінѣ нѣтеа авеа
Вопискъс, ка сѣ мѣндѣ, кѣмкѣ Аврелиан

аѣ скос пе колонііле романе дѣн Дачіа ші
леаѣ трекут дѣ Мѣсіа? Іатѣ че. Оареш-
каре стрѣтѣтаре нѣмаі де оѣцірѣ воіа сѣ
факѣ маі нѣнте Адріан дѣмпѣратѣл; дѣ-
сѣ пе ачеста прекѣм тѣртѣрѣсеѣше Езтро-
пѣе ла картеа 8, дѣл авѣтѣрѣ прѣетѣніі де-
ла аша фаптѣ, ка нѣ прѣн астѣелѣіс де зр-
таре сѣ ласе пе колонііле романе прадѣ
варварѣлор, пѣвѣліторѣі асѣпра Дачіеі ші
аша сѣ'шѣ пѣтезе нѣтеле ші слава са.
Дакъ Аврелиан зрма а фаче ачееа че нѣаѣ
фѣкѣт Адріан, аѣ нѣ ера пѣнтѣрѣ дѣсѣл
печѣстеа ші пата кѣ атѣт маі маре, кѣ
кѣт дела Адріан ші пѣпѣ ла ел поѣгла-
діа дѣн колоніі се тѣлѣсе фоарте, атѣт
прѣн ценерадѣі, кѣт ші прѣн поаѣле коло-
нізѣціі че с'аѣ маі фѣкѣт ші де кѣтрѣ
алді дѣмпѣрадѣі дѣпѣ Траіан, прекѣм аде-
вереазѣ історіа? Де ачі се vede кѣрат, кѣ
Вопискъс, ка зпѣл каре се сѣтѣра дѣн маса
лѣі Тѣверіанѣс а рѣденѣіеі лѣі Аврелиан, а-
веа прѣцінѣ а пѣскочі, кѣмкѣ Аврелиан
нѣаѣ скос нѣмаі оѣцірѣле дѣн Дачіа, чі ші
пе лѣкѣиторѣіі романѣі, ка сѣ пѣі ласе дѣн
тѣжніле варварѣлор — ші апоі де
алтѣ парте кѣар Вопискъс зітѣ че аѣ зіс,
кѣмкѣ Мѣсіа зндѣ ера сѣ се треакѣ коло-
нііле, ера кѣ тотѣл прѣдатѣ тот де вар-
варѣі, прѣн зрмаре тѣлѣт маі пѣсігѣрѣ де
кѣт Дачіа чеа тѣпѣоасѣ дѣтѣтоаре де
скѣтѣнде вѣне. Деңі дар нѣ есте мѣраре,
дакъ ші Gerardus Joannes Vossius, коп-
вінс ші дѣн алте скрѣіерѣ фалче але лѣі Во-
пискъс дѣл дѣ де омѣл чел маі мѣнчѣнос*).

*) Scribe, inquit ut libet: secturus; quod velis, dicas: habiturus mendaciorum comites, quos historiae eloquentiae miramur auctores. Vo-
piscus Cap. 2 in Aureliano.

*) Ex his cognoscere est, ut Vopiscus magnis
follibus propudiosa fuerit mendacia spiraturus,
si scripsisset vitam Apollonii etc. T. J. Vos-
sius L. 2 de Historicis latinis.

мѣни де астьзи сѣнт пѣмаї Дачї romanizaці; шї фїндкѣ Дачїї п'аѣ фост алтчеваш декѣт Славї, аша дар Ротѣниї сѣнт Славї romanizaці. в) De ар фї шї рѣмас пѣгїні Romanї дн Дачїа, пе ачеїа іаѣ стїнс барбарїї, Готїї, Хѣнїї ш. а. де пе фада пѣтѣн. тѣлї. Ної ачї дн лок де рѣспѣнс, деокат. датѣ въ пофтїм: а) сѣ пе арѣтаці врео падїе дн тот пѣтѣнтѣл, каре сѣ шї фїе пердѣт націоналітатеа дн време пѣмаї ка де 170 ані, адекѣ дн времеа кѣтѣ зїчеці Двоастрѣ, кѣ аѣ петрекѣт колонїле romane дн Дачїа; кѣчї адекѣ, дакѣ лїтѣа ачеаста ротѣнеаскѣ де астьзи ар фї пѣмаї дачїкѣ romanizaці, атѣпчї ар зрѣта пегрешїт, ка romanizaціа сѣ се фїе фѣкѣт пѣмаї дн времеа сѣс арѣтатѣ, каре есте лѣкрѣ кѣ тотѣл фѣрѣ пѣтїндѣ. Ачеаста пої кѣ атѣт маї вѣртос дндрѣспїм а о зїче, кѣ кѣт щїм преа вїне, кѣткѣ тоатѣ стрѣкѣтера чеа дн лонтрѣ а лїтѣеї ротѣнеції, тоате формуле шї тоате ворвеле челе неапѣрат тревїнчоасе дн віадѣ сѣнт romanїче. Ачеа гѣчїтѣрѣ а Двоастрѣ, кѣ Дачїї ар фї фост Славї, ка зна че нїчї адаоце нїчї іа чеа дела аргѣментѣл пострѣ, о тречет астьдатѣ кѣ ведереа, кѣ атѣта маї вѣртос, кѣ кѣт пої дн прївїнда ачеаста кредет алѣелїѣ, кѣткѣ адекѣ Дачїї аѣ фост де неатѣл чел маре Келтїк, че сѣ аѣ фост лѣцїт кѣ тѣлѣт днпайнте де Хс. дн партеа чеа маї маре аЕвропеї. в) Кѣткѣ Romanїї рѣташї дн Дачїа ар фї фост стїнїтї де кѣтрѣ націїле барбаре, пѣ пѣтем креде, рѣзїмаці пѣмаї пе сїмплѣл темеїѣ, чѣл маї поменїрѣм одатѣ кѣткѣ: іагѣ о націе пѣтѣроасѣ лѣцїтѣ прїп тоатѣ Дачїа веке, лѣкѣїтоаре шї дн Дачїа абрелїанѣт песте дѣпѣре, ворвїтоаре де ачееаш лїтѣѣ романѣ (че е дрепт, попѣларѣ, іар пѣ чеа

din кѣрдї, кѣт есте ачеаста спр. п. шї ла semїndїле цертане) шї каре пе сїне се пѣтеще ротѣнѣ; іагѣ Цѣрї мѣптоасе скѣтїтоаре маї тѣлѣт декѣт орї каре четѣцї zїdїte де тѣнѣт оменеаскѣ. Дар сѣ въ репѣтоарчет обїекціа: Спѣнедї-пе кѣт пѣ сѣ аѣ стїнс ачеле треї мїї де Шнї, дн карїї Двоастрѣ зїчеці, кѣ сѣ аѣ прѣсїт націа сѣкѣїаскѣ де астьзи? Кѣт п'аѣ перїт ачеї пѣгїні Romanї, карїї рѣмасерѣ стрїмтораци мїї ісолаці дн мѣнтеле Пїндѣл пѣпѣ астьзи? Кѣт пѣ сѣ аѣ стїнс Валесїї дн Англіа шчл.? Веzi аша шї днсѣтїт маї знор аѣ пѣтѣт трѣї колонїле romane дн Дачїа. Історїчїї мѣртѣресек, кѣткѣ Траїан аѣ дѣс пепѣтѣрате колонїї спре а лѣкра пѣтѣнтѣл шї а лѣкѣї орашеле дн ачеа деарѣ дешѣртатѣ де лѣкѣїторї, кѣт зїче шїЕвропеї ла Кан. 3. Веї днтрева, де знде атѣтеа колонїї? Де аколо де знде трїмїт спре пїлѣѣ шї Енглеzїї атѣтеа мїї де оаменї пе тот аплѣ дн Амерїка, Австралїа шї Асїа, орї кѣ се дѣк еї шї петрїмїшї. Ачї се кѣвїне а щї, кѣ Італїа шї пе времїле лѣї Траїан авеа о пемѣрїнїтѣ прїсосїндѣ де лѣкѣїторї, днкѣт де шї Егїптѣл, Сїчіліа шї алте Цѣрї преа родїтоаре тревїїа сѣ шї вѣлнѣт продѣкѣтеле сале пѣмаї ла Рома шї дн Італїа, каре днсаш есте родїтоаре шї богатѣ дела патѣрѣ, тотѣн дѣпѣче асѣелїѣ де кѣтплїт врескѣсе пѣтѣрѣл лѣкѣїторїлор еї, пѣ е тїраре, кѣ мїї де мїї оаменї де тоатѣ пласа дшї кѣтѣ патрїї ноаѣ дн Цѣрї шї дїпѣтѣрї стрїїне. Се адаогѣ ла ачеаста, кѣ romanus ubicun- que vincit ibi habitat, адекѣ Romanѣ орї знде днвїндѣ, аколо лѣкѣїенде, зїчеа Селєка. Сїнгѣр четатеа Рома пе времеа лѣї Аврелїан, кѣнд пѣтѣрѣл лѣкѣїторїлор дн тѣлѣт ерїчїнї, іар маї вѣртос прїп кѣтплїтеле

рѣсвоаіе чівіле скъзъсе, тотъш пѣтѣра ла треі міліоане, о імпонълаціе че азі ар фаче зп рігат. Іатъ dar de unde атътеа волоніі romane!

Съ веніт ла історіа інтрѣріі Магіарі-лор дп Трансільваніа ші ла бѣтъліа лор къ Ромѣніі. Двоастрѣ зічеді, къ повестіреа „Непѣмітѣлѣ“ дпн времеа лѣі Бела есте дешартъ де тот адевѣрѣл, ва зічеді маі тѣлт: кѣткъ Магіаріі дп Трансільваніа п'аѣ стѣпѣніт дела веакъл ал 9леа, дпн времеа лѣі Тѣхѣтѣм, чі пѣтаі дпн времеа лѣі Ст. Стефан краівлѣі 8нгаріеі, адекъ дела анъл 1000 дпкоаче. Біне, фіе аша кѣт зічеді Двоастрѣ, къ Магіаріі аічі дп Трансільваніа п'аѣ стѣпѣніт ші къ Непѣмітѣла аѣ скріе пімікѣрї; къ ачеаста дпсѣ векітеа Ромѣнілор дп Цара ачеаста тот пѣ е адѣсѣ ла пічі о вѣрѣіалѣ. Двоастрѣ дпсѣ вѣ лзарѣді маі де кѣрѣнд дѣпѣ Сълдер ші дптѣрїді пѣ шіт пѣ че темеісрї рѣзімаціі, къ Ромѣніі дп Трансільваніа с'аѣ стрѣкѣрат пѣтаі пѣла веакъл ал 12леа ші ал 13леа де песте дѣпѣре пѣ рѣнд. Ноі дпн протівѣ сѣнтет дп старе а доведі кѣрат, къ токма пѣ ачелеа времі с'аѣ фѣкѣт о таре еміграціе дпн Трансільваніа песте Карпаці. Радѣл Негрѣ Водѣ трекѣ пѣла 1215 (пѣ ла 1296) дпн вѣтѣлѣтѣл Фьгѣрашѣлѣ ші а Омлашѣлѣ дп Цара ромѣнеаскѣ къ аша тѣлдіме де Ромѣніі, дпкѣт фѣ дп старе а organіза зп стат поѣ, прѣкѣт ачеаста с'аѣ доведіт къ дѣкѣменте вредніче де тоатѣ вредіица*). Кѣ тоате

ачестеа пѣ врем поі а тѣгѣді, къ дп ачелеа веакѣрї пѣ с'аѣ стрѣкѣрат кѣтѣ одатѣ Ромѣніі ші де дпнколо дпкоаче, о фіреаскѣ зрмаре маі вѣртос а релациеі націонале, дпсѣ пічі декѣт къ сѣтеле де тіі ші къ атѣт маі пѣдіп попѣлаціа ромѣнеаскѣ тоатѣ кѣтѣ се афѣл дп Трансільваніа, — ка съ тѣчет де Бѣлат ші Марамѣрѣш, дешпре каре дпнѣтѣрї се поате доведі, кѣткъ тѣлтѣ време аѣ фост кенезатѣрї ромѣнеціі 8нгаріеі пѣтаі васале*). Адаогъ ла ачестеа, къ кіар привілеціѣл Andrean dat Teztonilor ла а. 1224 рекѣпоаде пѣ Ромѣніі де стѣпѣніі а кѣтѣрор пѣдѣрї; фіреск лѣкрѣ е къ еі пѣ ка венетічі, чі пѣтаі ка пѣтѣлѣтѣні векі пѣтеа фі стѣпѣніі де дпнѣтѣрї ші ачѣаста токмаі пѣ ачѣа време, кѣнд зічеді Двоастрѣ, къ ачѣі Ромѣніі аѣ веніт дп Цара ачѣаста. Ачі съ дпсѣтѣпѣт фоарте біне, къ токма дп ачесте веакѣрї Ромѣніі дпнколо песте дѣпѣре авеа дппѣрѣдіе, Грѣчілор дѣштанѣл ші пѣтернікѣ, дпкѣт п'авеа прічпѣ а'шп пѣрѣсі деара ші а грѣче токма дп Трансільваніа. (Везі дптре алтеле корреспондпнцеле дптре дппѣратѣл Ромѣнілор ші а Бѣлгарілор Іоанікіе ші дптре напа Інокентіе ла а. 1203.) — Съ пѣ дптоарчет пѣдінтѣл ла Сълдер. Ачѣл вѣрѣваг фѣсесе абдітор ла зп рецімент де драгоні ші авеа кѣноціицѣ де апроане къ П. Маіор; ера дпсѣ зп ом пѣтїманѣ, пѣ Ромѣніі чіне шіе дпн каре прічпѣл дп вѣра; песте ачѣаста омѣл п'авеа пічі о крітїкѣ

*) Bezі Engel's Geschichte der Walachei. Einleitung. S. 95. Bezі ші артѣ Длѣі Маіорескѣ дела Nr. 22, 23, 24 а Фоіі дпн а. к. Пестѣ ачѣаста авѣт шірі де кѣрѣнд дела Бѣкѣрѣді, кѣткъ поа комісіе черчетѣтоаре де докѣ-

ментеле тѣпѣстїрілор аѣ дат песте зп алт хрісов а лѣі Радѣл Негрѣ, каре дпкѣ адеверѣазѣ чѣле зісе маі сѣс.

*) Bezі Anonimus. Bezі кронїка лѣі Тѣроц П. III. Кап 49.

съпътоасъ прекъм аратъ ачеаста ши кавалеръла Енгелъ скрииторъла исторіеі Ъгаріеі ши а Църілор вечіне *). Аша ши М. Г. Ковачіч дн віографіа лѣі Коліповіч мѣстръ пе Сълдер, къ аѣ фост „ом окърѣторіѣ, мінчінос ши къ фоарте пѣдін аѣ шіѣт деспре лѣкрѣріле де каре аѣ скріс.“ Вечі Дошілор въ рѣгъм, ка спре а кѣноаще маі віне пе Ромѣні, съ апѣкаді дн мѣлпъ ісвоаре маі съпътоасе декѣт сѣнт кърділе лѣі Сълдер.

Пагъвъ къ D. Eder де алтмінтрелеа въ върват критік, ворвінд деспре Ромѣні, с'аѣ лѣат ши ел тот дѣпъ Сълдер ши аша аѣ дат дн грешелі кѣтеодатъ кіар коміче.

(Ва зрѣма.)

Л и т е р а р.

Ла тіографіа Длѣі І. Гът се афлѣ де вѣлзаре:

Kurze statistische Uebersicht
des

Fürstenthums Walachei,

Von Stephan Adolph Wilhelm,
k. k. dŕtr. Consular-Beamten,

пентрѣ ачеіа каріі кѣпоск лімѣа петцаскѣ къ атът маі интересантъ, къ кѣт шіѣм къ дн лімѣа ромънеаскѣ пѣлпъ акѣта п'аѣ ешіт аша карте аічі дн Австріа **).

*) Ab arte critica haud laudabilis Franc. Jos. Sulzerus. — Engel Suppl. ad. Vind. An. Cornidess. Item: Infelicis opinionis auctor Sulzerus. Engel de Orig. Valachorum App. §. 4.

**) Къртічіка есте дн сіне възпъ; ера дпсѣ де доріт, ка пѣтеле пропріе а локърілор шчл. съ фіе пѣсе маі ромѣніте.

Din ікоана пѣтѣлпълѣі саѣ географіа Длѣі професор Іоан Рѣс томъла І. аѣ ешіт де съпт теаск, ши есте пѣдежде къ пѣпесте мѣлтъ време пѣвлікѣла ва пріімі картеа дптреагъ дн мѣлпъ.

Дѣпъ ачестеа сѣптем дпсърчіпаді а траѣе лѣареа аміпте а ч. пѣвлік асѣпра зпелі кърді, че есте съ іасе дн Ъгаріа ла Пеша ромѣнеше, дптітѣлатъ: „Стареа політікѣ, реліціоасѣ ши моралъ а Църелі ромѣнеші ши а Молдавіеі,“ дескрісѣ дп пѣпт - de - vedere европеан ши рѣсърітеантѣрческ. — Авкторъла вреа а дпкредіпа не пѣвлікѣла ромѣнесп, къ ел пѣмаі дѣпъ о дпделѣпгъ стѣдіере ши сіліпдъ де а пѣтрѣнде пе кѣт се поате дн челе маі о пѣрѣпте релѣдіі але Църілор дела дѣпѣре с'аѣ апѣкат а скріе ачеастѣ карте, дпкѣлт аре пѣдежде, къ остенеала са ва афла рѣкѣноащере дн окіі тѣтлор каріі сіпѣт іптересп ши неапѣрата треввіпдъ а веакѣлѣі пострѣ де а пѣтрѣнде къ дѣхѣла чеваш маі адѣлпк дн віиторіѣ. Картеа се ащеапѣтъ съ іасе де съпт чепсѣрѣ ши апоі съ се дескідѣ пѣмаі о съвскріпціе.

Антологіе

саѣ флоареа де кѣпѣтѣрелі вісерічеші томъла ал Злеа траѣс де пе орігіналеде гречеші дн лімѣа ромѣнеаскѣ, кѣпріпъторіѣ де херовіче, агіоасе, аксіоане ши кінопиче, тіпѣріт акѣт дн тіапдатъ пе мѣсікіе вісерічаскѣ, дн сѣта монѣстіре Неамцѣла дптрѣ аса тіографіе, къ віне кѣвѣлпѣтареа ши ажѣторіѣла преаосфіндітѣлѣі тітрополіт ал Молдавіі D. D. Benjamin; старед фіпнд преакѣвііосѣла архімандріт D. D. Neonil; дпчепѣторіѣ ши десѣвѣршіторіѣ чел дн фіпндъ Старед D. Benedікт ла 1840. Пред леі 38. Се афлѣ де вѣлпдѣт ши дн Бѣкѣреші ла D. Іосіф Романов.